

- історія: Навч. посібник. - К.: Вища школа, 1995. - 237 с.
4. Ільїн Е.Н. Мистецтво спілкування. - М., 1988.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. - К.: Видавничий центр "Академія", 2000. - 554 с. (Альма-матер).
6. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод. посібник. - К.: Вища шк., 2002. - 215 с; іл.
7. Ягупов В.П. Педагогіка. - К.: Либідь, 2003. - 560 с.

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

Кулішова В., студентка, Гребеник Т.В., директор ПТКІ СумДУ

Громадянськість особистості студента формується під впливом об'єктивних (рівень демократизації, суспільні відносини, морально-психологічна атмосфера в суспільстві тощо) та суб'єктивних (рівень розвитку самосвідомості особистості, її інтереси, потреби, можливості, ціннісні орієнтації, мотиви діяльності та поведінки тощо) факторів. Беручи до уваги, що «формування різнобічно розвиненої особистості значною мірою залежить від зовнішніх умов (родини, «вулиці», загального соціального клімату країні тощо)» [166, с.118], не менш суттєвим є «вплив системи освіти на цей процес» [166, с.119].

Згідно класифікації А.Мудрика, фактори впливу на особистість розподіляються на три групи: макрофактори, мезофактори, мікрофактори [60]. Вивчаючи рівень управління процесом громадянського виховання студентів вищої школи доцільно виявити динаміку впливу факторів різних груп на особистість вихованців у вищому навчальному закладі. Було проведено анкетування, в основу якого покладено результати дослідження та класифікацію факторів А.Мудрика [60].

Респондентам було запропоновано перелік об'єктів впливу на особистість. Причому досліджувані не знали, до яких груп факторів вони належать:

- макрофактори: державний устрій, психологічна атмосфера у суспільстві, стан громадянського суспільства, історія країни, міжнародний авторитет держави;

- мезофактори: традиція та культура нації, специфіка виробництва; природно-кліматичні умови, устрій та побут, національні особливості;

- мікрофактори: малі соціальні групи, культурно-дозвільні заклади, середовище однолітків, сім'я та її традиції, обряди.

В експерименті взяли участь першокурсники, старшокурсники, випускники.

Якщо загальну кількість вибраних всіма респондентами об'єктів впливу на особистість взяти за

100%, то 44% віддають перевагу мікро факторам, 34,3% на друге місце висунули макрофактори, на третій позиції – мезофактори - 21,7%.

Ранжування об'єктів зовнішнього впливу, тобто їх розміщення в певному порядку за ступенем важливості, значущості та релевантності слід узяти до уваги при управлінні процесом громадянського виховання студентів вищої школи. Дана інформація представляє наукову та практичну цінність для досягнення мети діяльності вузу – виховання громадянина.

Спостерігається динаміка впливу об'єктів на учасників виховного процесу і в залежності від вікових особливостей та врахування зміни рівня громадянської свідомості під час навчання у вищому навчальному закладі: для першокурсників (56%) та старшокурсників (44%) більш впливовими являються мікрофактори, хоча для молодих спеціалістів впливовість мікрофакторів значно знижується (36%). Для всіх респондентів найменш впливовими визначено мезофактори, хоча просліджується збільшення впливовості зазначених факторів зі збільшенням віку (17%-25%). Впливовість макрофакторів теж залежить від вікових особливостей вихованців: першокурсники – 27%, старшокурсники – 34%, випускники – 39%. Ближче до випуску студентів з вищого навчального закладу впливовість мікро та мезофакторів прирівнюється та становить близько 37%. Таким чином, утворюється тривимірний простір можливих нині факторів впливу на студентів.

В основу вибору стратегії громадянського виховання молодого покоління вузів освіти мають покласти фактори впливу на вихованців, бо неодмінною передумовою і водночас чинником формування громадянської свідомості є справедливий, ефективний, необхідний та життєво цінний спосіб студентського життя в демократичному середовищі. Ранжири спрямованості особистості та факторів впливу на неї мають співпадати задля підвищення ефективності громадянського виховання.